

**OBRA
CULTURAL
BALEAR**
LLENGUA / CULTURA / PAÍS

10 MOTIUS PER DIR NO AL PLA PILOT VOLUNTARI DE LLIURE ELECCIÓ DE LLENGUA

1. INCOHERENT

L'anomenat Pla Pilot Voluntari de Lliure Elecció de Llengua per als centres educatius no és ni tan sols un pla, pels motius següents:

a) No hi un diagnòstic que justifiqui una mesura excepcional. De fet, el text ignora, sense cap escrúpol, les dades i les conclusions dels distints informes executius de les avaluacions de diagnòstic, de resultats o de final d'etapa de l'Institut d'Avaluació i Qualitat del Sistema Educatiu de les Illes Balears (IAQSE), òrgan dependent de la Conselleria, que, des del curs 2009-2010 fins ara, demostren que els nivells d'assoliment competencial tant a mitjan etapa (4t d'EP i 2n d'ESO) com a final d'etapa (6è d'EP i 4t d'ESO) són pràcticament idèntics en les dues llengües, sense desequilibris que siguin estadísticament significatius. El mateix passa en analitzar els resultats acadèmics. Això no obstant, hi ha qüestions, com la diferència d'ús del català segons la titularitat del centre o l'illa de residència, que són estadísticament significatives.

b) Els objectius o propòsits que formula el Pla Pilot són els mateixos que, amb caràcter general, presenten les lleis i les disposicions reglamentàries vigents en matèria de llengües a l'ensenyament i que obliguen la totalitat dels centres educatius. La manca de concreció de les condicions generals de partida es tradueix en una nebulosa referència als recursos que l'Administració posarà a l'abast dels centres, sense marcar ni la previsió de les dotacions, materials i humanes, disponibles, ni molt menys el límit dels recursos que s'adjudicaran per aplicar el Pla Pilot.

c) El seguiment i l'avaluació de l'experiència també es preveuen en uns nivells absoluts d'indeterminació. No se n'especifiquen, més enllà de vagues al·lusions, ni els agents, ni els calendaris d'aplicació, ni les possibles mesures correctores que es puguin derivar de les avaluacions parcials (que no estan gens explícites).

2. IL·LEGAL

D'entrada, una resolució és un simple acte administratiu d'aplicació o de desplegament directe d'un precepte legal o reglamentari. Des d'un punt de vista jurídic, aquesta resolució és inadequada pel que fa al contingut, que pretén anar molt més enllà de l'aplicació o el desplegament d'una norma en vigor. La resolució no executa cap norma directa, sinó que, amb un exercici de pretès malabarisme jurídic (fins i tot amb una lectura extemporània de l'article 27.3 de la Constitució), pretén modificar mecanismes organitzatius i de funcionament dels centres educatius, i també alguns aspectes pedagògics que són competència del claustre de professors.

A més, pretén alterar una de les bases fonamentals del model lingüístic vigent a les Illes Balears, el model de BILINGÜISME INTEGRAL o de CONJUNCIÓ LINGÜÍSTICA, avalat àmpliament pels tribunals de justícia, entre els quals el Tribunal Constitucional. Aquest model no és compatible amb el principi de lliure elecció de llengua per part de les famílies en els termes que invoca la resolució. Modifica el Decret 92/1997 (Decret de Mínims) quant a determinades àrees que, necessàriament, han d'impartir-se en llengua catalana. No encaixa amb l'article 35 de l'Estatut d'autonomia ni amb l'article 2 i el títol segon de Llei de normalització lingüística. És a dir, no hi ha coherència entre aquesta resolució i el procés obligatori de normalització lingüística a què estan obligats els poders públics de les Illes Balears.

3. INEQUITATIU

L'educació és equitativa quan garanteix a tots els ciutadans les mateixes condicions d'accés i de permanència en el sistema educatiu i compensa les desigualtats originades per factors personals, socials, territorials o econòmics. Això implica, entre altres factors, que tots els centres sostinguts amb fons públics han de tenir les mateixes obligacions i els mateixos drets. Si no fos així, el precepte estatutari, derivat de la Constitució, no tendria sentit. La resolució es proposa privilegiar els centres adherits al Pla Pilot per ajudar-los a assolir objectius educatius i formatius que són generals i obligatoris per a la totalitat del sistema. Aquesta parcialitat –ignorar els drets de tots l'alumnat de les Illes Balears– atempta directament contra el principi d'igualtat i el d'equitat del sistema educatiu en contradicció franca amb l'article 50 de la Llei 1/2022. A més a més, i sempre des de la perspectiva que el subjecte de l'educació són els alumnes i que els centres són l'àmbit en què s'ha de possibilitar la seva educació, un simple acte administratiu com és la resolució no pot ignorar la incongruència que l'Administració actüi amb parcialitat i sense considerar la totalitat del sistema com

a receptor dels mitjans necessaris per aconseguir els objectius generals, tal com estableixen les lleis democràtiques vigents. Cal remarcar que l'article 121 de la LOMLOE (una llei orgànica, no ho oblidem) salvaguarda el dret de tots els centres a rebre equitativament els recursos per subvenir a les necessitats educatives en matèria de comunicació lingüística.

En definitiva, la resolució fa parts i quarts, i no només perjudica greument principis essencials dels drets de l'alumnat, pel que fa a l'assignació irregular de recursos especials a uns quants per dur a terme el que correspon a tots, sinó que també indueix, a través dels greuges comparatius, a un estat de desequilibri entre els centres educatius i les famílies que, hipotèticament, no podran accedir a uns beneficis als quals tenen dret.

4. SEGREGADOR

Tot i que dissimulada sota una eufemística manca de concreció inductora de confusió, la resolució no esmenta la segregació en dues línies separades d'alumnes d'un mateix nivell (línies en català i castellà) en determinades àrees, però implícitament és el que es pretén. Considerau, si no, el plantejament de les modificacions dels projectes lingüístics de centre (PLC), mitjançant la variació dels projectes educatius de centre (PEC), modificació *de facto* del Decret de Mínims. És a la base 5 en què resta palesa, de manera indirecta, però contundent, la intenció segregadora: al·ludeix a «alumnes participants» i a «grups», cosa que afavoreix la interpretació que hi podrà haver grups en català i grups en castellà, segons els interessos d'aquests (no hi ha referència als pares i mares). Això només és comprensible si s'opta per un model de doble línia, és a dir, de separació (segregació) de l'alumnat del mateix grup classe. Quan en aquesta base es posa com a requisit la «idoneïtat de les instal·lacions», de fet, allò que s'invoca, suposadament, és l'existència d'espais (aules?) idonis per a la segregació. ¿Com roman en aquest punt, a més de la il·legalitat de la separació de l'alumnat, l'equitat, base del principi d'igualtat entre la totalitat dels alumnes de les Illes Balears i dels centres educatius? I, de retruc, com s'obvia que les diferències de les possibilitats entre els centres públics, saturats i sense espais disponibles, i els privats, més flexibles, provoquen una disfunció enorme de les oportunitats en l'educació obligatòria, sostinguda amb fons públics, de TOTS els alumnes de les Illes Balears.

5. INEFICÀÇ

En introduir unes variacions del model organitzatiu, funcional i pedagògic dels centres, la resolució aboca les comunitats educatives a processos de revisió, induïts des de l'exterior dels centres, que generaran processos viciats que només provocaran inestabilitat, incertesa i ineficàcia. Els mitjans que la resolució promet resten, tant pel que fa a recursos materials com a personal, en una indefinició sospitosa que pot suposar parcialitats flagrants. ¿Se serviran a la carta, aquests recursos? Com s'administraran les dotacions als centres privats, ¿amb subvencions o amb modificació de concerts? ¿Com s'arbitraran els recursos en els centres públics? ¿Com se supervisaran els processos?...

S'anuncien «avaluacions de diagnòstic» al grup de centres «participants», amb una notòria confusió del concepte d'aquest tipus d'avaluacions, que està definit per llei. ¿Quins seran els referents de l'avaluació? ¿Quins seran els agents externs? Si el Pla Pilot ha d'aplicar-se fins que els alumnes «romanguin en el mateix centre» i l'avaluació ha de ser al final del procés, ¿com es resol el seguiment anual, si de l'avaluació del centre (memòria) se'n deriva que els resultats es valoren negativament i que caldria modificar el Pla Pilot? ¿Es garanteix la continuïtat del professorat complementari durant tot el termini d'execució del Pla Pilot? El professorat destinat específicament al Pla Pilot, ¿haurà de complir cap requisit específic? ¿Es preveu formació específica per a aquest personal? Totes aquestes qüestions i d'altres, com, per exemple, podrà haver-hi mobilitat dels alumnes entre una línia i una altra o grups marcats lingüísticament? Les famílies, ¿com intervindran a l'hora de situar els alumnes si en la sol·licitud ja hi ha de constar el nombre mínim d'alumnes «participants»? ¿i durant el procés d'aplicació si volen modificar la situació?...

La inestabilitat que la resolució provoca sense cap necessitat objectivament constatable (o no diagnosticada pels organismes d'avaluació oficials, ja sigui l'Administració o els centres) provoca una situació que, forçosament, fomentarà la ineficiència (molts de recursos per a escassos assoliments), i tot en detriment de la qualitat educativa, que demana serenor, mesura i equitat.

6. ATEMPTATORI CONTRA L'AUTONOMIA DE CENTRE

Un repàs de la normativa sobre l'organització i el funcionament dels centres escolars deixa ben establerts quins són els òrgans de decisió dels centres educatius i quins són els òrgans de participació en el govern d'aquestes institucions sostingudes amb fons públics. Els òrgans individuals, els col·legiats i els de

coordinació tenen, tant en les lleis estatals com en l'autonòmica i en els reglaments orgànics –emesos per les administracions o els interns dels centres–, ben definides les funcions, les atribucions i les obligacions. La resolució pretén afegir regles de funcionament invasives de l'autonomia dels centres, com ara el PEC, el PLC, la dedicació i l'organització horàries a l'ensenyament en una llengua oficial o l'altra... I també, particularment, retoca aspectes com la participació de les famílies en els documents de gestió que no necessiten cap pla per assolir l'objectiu que la resolució proposa –base 2.a): «Assegurar el coneixement de les dues llengües oficials»– i que explícitament figuren en les lleis i els decrets vigents. La base 6.2 demana als centres que formulin una proposta de modificació del PEC que no té cap previsió en la normativa vigent (la modificació eventual proposada per l'Administració no concreta pautes d'articulació de la suposada preferència lingüística de les famílies). L'alteració de les regles per aprovar els PEC i els PLC no es pot dur a terme amb un hipotètic pla que s'aprova en virtut d'un simple acte administratiu. D'altra banda, la Llei d'educació de les Illes Balears garanteix adequadament els drets dels alumnes i les famílies, cosa que la base 2.d) tracta d'una manera no gens congruent.

7. ARBITRARI EN LA SELECCIÓ

És arbitrària tant des del punt de vista de la selecció dels centres com de la selecció de l'alumnat. Quant als centres, n'hi hauria prou de considerar la base 7, que preveu una «comissió tècnica de selecció» quan realment es tracta d'una comissió d'admissió (no hi ha previsió de barem o de factors de comparació entre les diverses sol·licituds d'adhesió al Pla Pilot). A més a més, aquesta comissió no és de cap manera tècnica perquè la integren exclusivament càrrecs polítics o de lliure designació, cosa que invalida el caràcter tècnic en la presa de decisions.

Tanmateix, el més greu és que la resolució preveu que no hi ha igualtat d'oportunitats entre tots els centres: la base 5 fa dependre el resultat de la selecció a un requisit «d'idoneïtat de les instal·lacions», unes instal·lacions que són responsabilitat de la institució convocant (i, a més, no explica clarament quines són les exigències estructurals imprescindibles). Quant als alumnes, n'hi ha prou de dir que, atès que no s'exigeix una avaluació inicial objectiva de cadascun, no hi ha base pedagògica per plantejar a les famílies una orientació coherent amb el Pla Pilot; el paper de les famílies és confús (els conceptes de *voluntarietat* i de *lliure elecció de llengua* són per als centres, no per a les famílies, que tenen la seva representació als consells escolars). Confusió sobre confusió.

8. CONFLICTIU

Tant en l'àmbit intern dels centres com en la interacció dels centres amb les famílies, la resolució pot implicar, sens dubte, punts de conflictivitat gratuïta. Les múltiples inexactituds legals, les mancances de claredat, la incertesa en els procediments de participació en l'hipotètic Pla Pilot, les ambigüitats del text de la resolució que permeten interpretacions molt diverses, les incursions –il·legals– en l'àmbit de decisió dels òrgans dels centres, la inconsistència del paper de les famílies en l'aplicació de Pla Pilot..., tots aquests elements i d'altres fan que l'Administració responsabilitzi els centres, i especialment les juntes directives i la direcció del centre, d'una problemàtica que, atesa la fragilitat estructural de la mesura, forçosament derivarà en conflictes innecessaris i distorsionadors del clima d'estabilitat necessari per a un eficaç desenvolupament de l'activitat educativa.

Els centres educatius, els representants de les famílies, tenen ben presents els enfrontaments estèrils que provocà en el seu moment la imposició del TIL, i com s'obriren ferides que ha costat molts d'esforços i molt de temps cicatritzar. La resolució, que té el rebuig de la immensa majoria d'associacions, de sindicats i d'entitats del món educatiu, d'amplis sectors dels agents educatius i d'una part important de l'opinió pública, generarà (de fet, ja n'és el cas) confrontacions que només serviran per enterbolir una comunitat educativa que hauria de dedicar els seus esforços a treballar harmònicament en benefici de l'educació i la formació dels infants i dels joves, i a procurar resoldre els problemes reals i no els ficticis provocats per forces alienes a l'educació.

9. INSEGUR JURÍDICAMENT

L'aprovació d'aquesta resolució genera una situació d'inseguretat jurídica als centres, principalment a la direcció i als òrgans de govern i les famílies, perquè els col·loca en un context de manca o d'instabilitat dels valors i drets que han de salvaguardar les normes legislatives. El desemparament de la comunitat educativa és molt rellevant: la resolució planteja molts d'interrogants sobre la seva legalitat; provoca la impossibilitat d'atendre equitativament el conjunt de centres –de l'alumnat– perquè afavoreix uns centres sobre els altres per una raó tan injusta com els espais disponibles; no esbrina amb claredat els drets dels uns i els altres; confon objectius generals del sistema amb hipotètiques actuacions específiques circumscrites a un grup inespecífic de centres per resoldre situacions indefinides; amb l'excusa d'una «llibertat» no gens clara, propicia l'exercici del dret fals de tria lingüística per part de les famílies...

En definitiva, deixa desprotegits els centres educatius davant reclamacions i denúncies que podrien presentar persones o col·lectius que se sentin perjudicats, qualsevol que sigui la decisió adoptada per la comunitat educativa responsable d'haver-se inscrit al Pla Pilot, a la qual l'Administració atribueix tota la responsabilitat.

10. DESEQUILIBRADOR ENTRE EL SECTOR PÚBLIC I EL PRIVAT-CONCERTAT

L'anàlisi de la resolució fa pensar que, amb l'excusa d'una suposada «llibertat d'elecció de llengua», l'objectiu no explícit, però fàcilment perceptible, d'aquesta decisió és incrementar la desproporció d'oportunitats entre els alumnes del sector públic i del sector privat-concertat. La doble xarxa de centres sostinguts amb fons públics no pot plantejar-se en termes d'afavoriment d'uns centres sobre els altres, perquè són els alumnes els detentors del dret a una educació equitativa i de qualitat. Des del moment que les possibilitats de rebre de l'Administració recursos humans i materials especials si es duu endavant el Pla Pilot, resulta evident (i explícit en els requisits) que els centres hauran d'acreditar la «idoneïtat» (dels espais) per poder accedir-hi. Conseqüentment, els centres públics, caracteritzats per una saturació notable i per la insuficiència d'aules per duplicar l'oferta «d'espais idonis», discrimina d'entrada i molt clarament l'alumnat d'aquesta xarxa educativa. També el mecanisme de decisió, tant d'aspirar al Pla Pilot com de modificar els projectes de centre, és molt més «fàcil» als centres privats-concertats. Per tant, les regles del joc no són equitatives. Sembla manifest, doncs, que el motiu central declarat de la resolució, la «llibertat lingüística», allò que cerca no és precisament aquest «bé», sinó modificar l'equilibri entre els components de les dues xarxes de centres sostinguts amb fons públics a través de la concessió de privilegis a uns centres (també cal apuntar que no tots els centres concertats disposen de les instal·lacions adients) sobre els altres, sempre en detriment del sector públic, de l'alumnat del sector públic, que per raons sociològiques conegudes és el que més necessita reforçar la competència lingüística en català, ja que l'escola és, sovint, l'única via d'accés a la llengua pròpia de les Illes Balears.